

כסלו התשע"ח

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

הכפילויות בתיאור קורות יעקב ומשמעותם

לפרשות וישלח (על פי שיעור של הרב יאיר קהאן)

אלא שקשה קצת על פירושו של הרמב"ן, שהרי המקרא מתייחס לברכות המלאכים ברצינות גמורה, ותמיד הם שלוחיו של ה'. כשהמלאך מברך את הגר, ברור שהקב"ה מברכה דרך שליחו, כשהמלאכים מבקרים באהל אברהם ומבשרים לשרה אודות הולדת הבן, ברור שזוהי בשורה מאת ה', כך גם לגבי מנוח ואשתו וכו'. אם אמנם מדובר על שינוי שם שני, מדוע כאן לא מסתפק ה' בשינוי שמו של יעקב שנעשה על ידי המלאך? הרמב"ן אמנם מתייחס לקושי ואומר שבמקרה זה, זה לא היה חלק משליחותו של המלאך, אולם אם כך כיצד המלאך יכול לחרוג משליחותו.

פרשנים אחרים רואים בברכת ה' בבית אל ובשינוי שמו של יעקב, חזרה נוספת על דברי המלאך. אך לפי זה תמוה, מדוע יש צורך לשנות את שמו של יעקב פעמיים? יתירה כל זאת, אם אמנם אנו נצבים כאן בפני שינוי שם נוסף, האם ייתכן שהתורה מתעלמת לחלוטין את שינוי השם הראשון? האם לא היינו מצפים שהקב"ה יאמר ליעקב שגם הוא מצטרף לשינוי השם שקבע המלאך, או כל לשון אחרת שתזכיר את המאורע הקודם?

אם נשים לב לכותרת התורה בשינוי השם השני - "וירא א-הים אל יעקב עוד בבאו מפדן ארם ויברך אתו" נוכל להעלות על דעתנו כי למעשה מדובר באותו שינוי השם שכבר אירע בעבר. הכותרת מחזירה אותנו אחורה, כמי שבאה לומר: 'אני מספרת כעת דבר שכבר אירע פעם'. כזכור, יעקב הגיע ממוזמן מפדן ארם, הוא אפילו הספיק כבר לקנות חלקת אדמה ליד שכס ולהתיישב בה. בכל זאת הכתוב פותח שהדבר אירע "בבואו מפדן ארם". אם כך, ייתכן ואין מדובר בשינוי שם אחר, נוסף על שינוי השם של המלאך, אלא אנו קוראים פעמיים אודות אותו המאורע. שינוי השם של יעקב התבצע פעם אחת בלבד, אך בכל זאת בוחר הכתוב לספר זאת פעמיים.

החלק העיקרי של פרשת וישלח עוסק בחזרתו של יעקב וביתו: מהמפגש עם לבן ועד שובו אל יצחק אביו בחברון. באופן מפתיע, דרך זו היא ארוכה ומלאת מכשולים. מלבד המפגש הטעון עם עשיו, היינו חושבים שהדרך אל יצחק תהיה סלולה בפני יעקב. אך יעקב וביתו מתעכבים בדרך ועוברים תלאות רבות עד שסוף סוף מגיעים אל יצחק. ניתן להציע כמה כיוונים על מנת להסביר את התעכבותו של יעקב. בשיעור זה ננסה להסביר מדוע נמנע מיעקב מלחזור אל אביו לפני לידת בנימין, על פי שיעור של הרב יאיר קהאן, ולשם כך, נתבונן בחזרתו של יעקב לבית אל.

שינוי שמו של יעקב

כידוע הקב"ה משנה את שמו של יעקב לישראל בבית אל.

1. בראשית, ל"ה, ט"ו-י':

"וירא א-הים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך אותו. ויאמר לו א-הים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל"

אלא ששינוי זה אומר דרשני, שהרי, כזכור, שמו של יעקב כבר הוחלף לישראל בפניאל, בלילה בו נאבק עם ה"איש" עד עלות השחר.

2. בראשית ל"ב כח-כט:

כח ויאמר אליו, מה-שְׁמֶךְ; ויאמר, יַעֲקֹב. כט ויאמר, לא יַעֲקֹב יֵאמָר עוֹד שְׁמֶךְ-כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׁרִית עִם-אֱלֹהִים וְעִם-אֲנָשִׁים, וְתוֹכַל.

3. רמב"ן בראשית ל"ה, י':

"שמך יעקב - יאמר כי עתה עודך אתה נקרא יעקב, אף על פי שהחליף שמך שרו של עשו, כי הוא לא נשתלח לך להחליף את שמך, אבל מעתה לא יקרא שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, וזה טעם ויקרא את שמו ישראל" לדעת הרמב"ן, הצורך לשוב ולציין את החלפת השם לישראל נבע מכך ששרו של עשו לא נשלח על מנת להחליף את שם יעקב. לכן, נאמר כאן ליעקב ששמו אכן הוחלף לישראל.

לכאורה, אפשר לטעון שהשם בית-אל נשכח באותם השנים שיעקב שהה בפדן ארם. אולם, בפסוקים שקדמו להצבת המצבה נאמר במפורש.

5. **בראשית ל"ה ו**:

"ויבא יעקב לזוה אשר בארץ כנען הוא בית אל הוא וכל העם אשר עמו"

6. **הרמב"ן התייחס גם לקושי זה ופירש (רמב"ן שם ט"ו):**

"ויקרא יעקב את שם המקום בית אל יקראנו כן פעם אחר פעם להודיע כי הדבר אמת ונכון כי הוא בית א-להים, ושם השכינה תמיד"

כלומר, הדרך בה הרמב"ן פסע על מנת לפתור את הבעיות הללו, היא להציע פתרון נקודתי לכל אחת מהשאלות.

התבוננות רחבה תגלה שלאמיתו של דבר הכפילות היא תופעה אופיינית למדי לסיפורי יעקב.

נתבונן במספר דוגמאות נוספות.

ראשית, התורה מציינת את הליכתו של יעקב לבית לבן פעמיים.

7. **בפעם הראשונה (בראשית כ"ח, ה')**:

"וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו"

8. **ובפעם השניה (בראשית כ"ח י):**

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"

בהתאם לכך, יעקב מביע את רצונו לשוב לארץ מולדתו פעם ראשונה אחרי לידת יוסף.

9. **בראשית ל' כ"ה:**

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי"

ושוב, לאחר שבני לבן מאשימים את יעקב שלקח את כל אשר ללבן, ולבן כבר איננו עם יעקב כתמול שלשום, אז הוא מביא את רצונו וכוונתו לשוב לארץ כנען בפני נשותיו.

פעמיים נאמר ליעקב לשוב לארץ כנען:

10. **בפעם הראשונה (בראשית ל"א ג')**:

"ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך"

11. **ובפעם השניה (בראשית ל"א י"א-י"ג):**

"ויאמר אלי מלאך הא-להים בחלום יעקב ואומר הנני. ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתודים העולים על הצאן עקודים נקודים וברודים כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך. אנכי הא-ל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך"

לטענה זו מספר הוכחות:

4. בשני המקומות אנו קוראים על ברכה שנאמרה בנוסף לשינוי השם. במאבק יעקב והמלאך אנו קוראים, לאחר שינוי השם: "ויברך אתו שם". אמנם איננו שומעים על תוכן הברכה (נדון בדבר בהמשך), וכך אף ה' מברך את יעקב בצמוד לשינוי שמו ("פרה ורבה...").

ב. הכתוב בתיאור שינוי השם השני נוקט לשון מוזרה: "ויאמר לו א-הים שמך יעקב לא יקרא עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא שמו ישראל". מה משמעות פתיחת דברי ה': "שמך יעקב"? הפסוק נקרא ביתר קלות ללא פתיחה זו. אם אמנם ישנו כאן איזכור נוסף של שינוי השם הקודם, לשון זו מתבררת, שהרי שם היה זה דו שיח בין יעקב והמלאך:

"ויאמר אליו מה שמך? ויאמר יעקב. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל...".

כעת, כשהתורה מצטטת שינוי זה שוב, היא חוסכת את אריכות הדיאלוג שהיה בין יעקב למלאך, ורק רומזת אליו. פתיחת דברי ה': "שמך יעקב" המופיע בתיאור שינוי השם השני, רומז לתשובת יעקב לשאלת המלאך "מה שמך" שנאמרה בתיאור הראשון.

ג. בסיום ברכת ה' ליעקב ושינוי שמו, אנו קוראים: "ויעל מעליו א-הים במקום אשר דבר אתו". לשון זו חריגה כשהיא מתייחסת לקב"ה, אך צפויה כשהיא מוסבת על מלאך (כגון בהתגלות המלאך למנוח ואשתו - שופטים י"ג, ב; בסיום ויכוח אברהם עם המלאך בנוגע להפיכת סדום - ראה דברי הרשב"ם על י"ח, כ שמוכיח כי הויכוח התנהל עם מלאך; ועוד). אם שינוי השם השני איננו אלא חזרה על שינוי השם הראשון - שנעשה על ידי מלאך - גם לשון זו ברורה ומתאימה.

מעבר לדיוקים אלו, עצם חזרת התורה על שינוי השם, כשתיאור השני אין ולו רמז לכך ששמו של יעקב השתנה כבר בעבר, נוטה לפרשנות כי מדובר באותו המאורע, ומשום מה חוזר עליו הכתוב שוב. אם אמנם כך, הרי שמחויבים אנו להבין מדוע התורה מתארת שוב, ודווקא כעת את שינוי השם שנעשה כבר.

הקמת המצבה ונתינת השם בית אל

הפסוקים הבאים לאחר שינוי שמו של יעקב ע"י הקב"ה מציבים בפנינו בעיה דומה, הדורשת התייחסות אף היא.

4. **בראשית ל"ה, י"ג-ט"ו:**

"ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצוק עליה שמן. ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם א-להים בית אל"

גם פה אנו נתקלים בכפילות. כבר בתחילת פרשת ויצא, בבורחו מפני עשיו אחיו, הקים יעקב מצבה במקום, וקרא למקום זה בית אל. מדוע, אם כן, היה זקוק יעקב לשוב ולהמיר את השם לזו לבית אל?

ולסיום, התורה חוזרת על בריחת יעקב מלבן :

12. בפעם הראשונה (בראשית ל"א י"ז-י"ח):

"ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים. וינהג את כל מקנהו ואת כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען"

13. בפעם השנייה (בראשית ל"א כ"א):

"ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבור את הנהר וישם את פניו הר הגלעד"

כמובן, ניתן להתייחס לכל אחת מהדוגמאות שהבאנו באופן עצמאי, ולהציע לכל אחת פתרון מקומי. כך, לא נצטרך להגיע למסקנה שישנה תופעה של כפילויות בפרשת יעקב. מצד שני, בעקבות כל הדוגמאות שהזכרנו, נראה שצריך להודות שאכן יש כאן תופעה של כפילויות. על כן, מוטלת עלינו המשימה לחפש פתרון כולל, היכול להסביר את התופעה כולה.

שתי מטרות עצמאיות

נראה, שהכפילות שזיהינו בסיפורי יעקב מושרשת בתיאור המאורעות שקדמו ליציאת יעקב מבאר שבע, בסוף פרשת תולדות.

בעקבות סיפור הברכות, עשוי אומר בלבו להרוג את יעקב. רבקה מתוודעת לתכנית זו, ושולחת את יעקב לברוח לבית אחיה, לבן. על מנת להסביר ליצחק מדוע יעקב חייב ללכת, רבקה טוענת לפניו שהיא לא תסבול שיעקב ישא אשה מבנות חת. בתמימותו, יצחק קורא ליעקב ושולח אותו לבית בתואל על מנת לקחת לו בת זוג ראויה מבנות לבן. נמצא, שעיקר המטרה של יציאת יעקב מארץ כנען היא כדי לברוח מחמת עשיו. חיפוש הכלה אינו אלא סיפור כיסוי. לחילופין, אפשר להבין שחיפוש אשה מבנות לבן לא היה רק תכסיס. ייתכן ויש לנסיעת יעקב שתי מטרות שונות: יעקב נשלח גם לברוח מעשיו וגם לקחת אשה. לאמיתו של דבר, התורה מציינת שני יעדים שונים. מסתבר, שתיאור זה נועד להבחין בין שתי המטרות.

רבקה שלחה את יעקב לברוח,

14. בראשית כ"ז מ"ג:

"אל לבן אחי חרנה"

אולם, יצחק שולח את יעקב ללכת,

15. בראשית כ"ח ב':

"...פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך"

ברור שאין סתירה, כיוון שהעיר חרן נמצא במחוז של פדן ארם. בכל זאת, נראה ששינוי השם מעניק חשיבות עצמאית לכל אחת מהמטרות של נסיעת יעקב.

על פי זה מובן מדוע כופלת התורה את יציאת יעקב. בפעם הראשונה התורה מזכירה את הליכת יעקב לפדן ארם בעקבות שליחותו של יצחק, ונסיעה זו מכוונת כלפי חיפוש אשה והקמת משפחה.

16. בראשית כ"ח ה':

"וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו"

גם הפסוקים הבאים, המתעדים את תגובת עשיו לשליחותו של יעקב לקחת אשה מבנות לבן, מזכירים בעקביות את פדן ארם.

17. בראשית כ"ח ו'-ט':

"וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ושלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה בברכו אותו ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען. וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם. וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו. וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו לו לאשה" לעומת זאת, כאשר התורה מספרת שוב על נסיעת יעקב, היעד נהפך לחרן.

18. בראשית כ"ח י':

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"

היעד חרן, כאמור, מצביע על בריחת יעקב מחמת עשיו. כך, על ידי חזרה זו, התורה מדגישה את האופי הכפול של נסיעת יעקב.

בהמשך הפרשה מתוארת הפעם הראשון שיעקב בא לבית אל, כאשר הוא חולם על סולם עם מלאכי א-לוהים, ועל הבטחה א-לוהית. הבטחה זו מיועדת ליעקב הבורח, הפגיע והבודד.

19. בראשית כ"ח ט"ו:

"והנה אנכי עמך ושמרתוך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת"

בעקבות ההבטחה, יעקב בונה מצבה, מושח את ראשה בשמן, משנה את שם המקום מלוז לבית אל ונודר נדר. חשוב לציין, שבהבטחה זו אין שום זכר לאשה.

ניתן לחדד את ההבדל בין שני היעודים של נסיעת יעקב, אם נבחן את מקורם. הצורך לברוח מעשיו נגזר מפרשת הברכות. בעקבות "גנבת" הברכות, עשיו צמא לנקמה ויעקב נאלץ להימלט על נפשו. בראייה רחבה יותר ועל בסיס האמירה ש"מעשה אבות סימן לבנים", נוכל להתייחס לבריחת יעקב כסימן לגלותם של ישראל.

מנגד, חוסר ההתאמה של בנות כנען והצורך לקחת אשה מבית לבן, מנותק לחלוטין מפרשת הברכות. כמובן, שאין בכך גם איזו שהיא אשמה מצידו של יעקב. כמו יצחק לפניו, יעקב צריך למצוא את בת זוגו בארם.

אם כן, נסיעת יעקב מתחילה משתי נקודות שונות, וכל נקודה היא תחילתו של קו שונה.

אנו יכולים לזהות את שני הקווים האלו במשך שהותו של יעקב בבית לבן. מצד אחד, בבית לבן יעקב מוצא בנות זוג

כאן התורה לא מזכירה במפורש את נשיו וילדיו ולא את פדן ארם. גם למטרת הנסיעה, לחזור אל יצחק אביו, אין זכר. כאן עוסקת התורה ביעקב הבורח, אך לא מעשיו אלא מלבן.

סוף המסע

תחילת פרשת וישלח עוסקת בקשייו של יעקב למול המפגש עם עשיו. מתוארת חזרתו של יעקב הבורח, שליחת המלאכים אל עשיו, חציית המחנה, התפילה שמתפלל והדורון ששולח. גם את ההיאבקות עם ה"איש" המסתורי מזהים חז"ל כמאבק עם שרו של עשיו. יעקב נאבק עמו עד עלות השחר, ואף שנחבל בכף ירכו יעקב מצליח להחזיק מעמד וזוכה להקרא ישראל.

24. בראשית ל"ב, כ"ח:

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם א-להים ועם אנשים ותוכל" בהמשך, יעקב יוצא בשלום מהמפגש עם עשיו עצמו. בכל זאת, ההיבט שבו יעקב מתמודד עם גורמים מבחוץ אינו מסתיים, עד סוף פרשת דינה ושכם. רק אז תם המסע שהתחיל בברחו מעשיו לחרן.

עכשיו, הגיע העת לקיים את הנדר שנדר בבית אל ורק לאחר מכן לחזור לאמו.

25. בראשית ל"ה, א':

"ויאמר א-להים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך"

יעקב מצווה את אנשי ביתו לטהר את עצמם ולהסיר את כל ההשפעה הנכרית, על מנת לנסוע לבית אל. חתת א-להים מגינה אליהם מהסכנות מסביב ויעקב ובניו מגיעים לבית אל בשלום. שם יעקב בונה מזבח וקורא למקום בית אל.

26. בראשית ל"א, ז':

"ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו הא-להים בברחו מפני אחיו"

אז גם מספרת לנו התורה על מות דבורה מינקת רבקה. התרגום הירושלמי, המיוחס ליונתן, מוסיף,

27. תרגום ירושלמי שם:

"תמן אתבשר יעקב על מיתת רבקה אימיה"

פירוש הדברים הוא, ששם התבשר יעקב על מות רבקה אמו. אם כן, אמנם אקורד הסיום טראגי למדי, אך בסופו של דבר אחרי שנים של רדיפה ובריחה, יעקב השלים את השליחות של אמו רבקה במקום שנגלו אליו הא-להים בברחו מפני אחיו.

ומתחיל לגדל את משפחתו. מצד שני, זוהי תקופה מלאה במתחים וחרדות הקשורות להתמודדות עם לבן הערמומי, המחליף את משכורתו עשרת מונים.

כאמור, יעקב ביקש לחזור לארץ כנען פעמיים, וגם פה ניתן לראות את שני הקווים המקבילים. הפעם הראשונה בה ביקש לחזור הייתה לאחר שנולדו כל בניו שהיו אמורים להיוולד בפדן ארם, וקיים את שליחותו של אביו. הפעם השנייה התעוררה בעקבות המתח בינו לבין לבן ובני ביתו.

המלאך הבא אל יעקב בחלום הדורש ממנו לצאת מחרן ולחזור לארץ כנען, מזכיר את המצבה שמשח בבית אל ואת הנדר שנדר שם.

20. בראשית ל"א, י"א-י"ג:

"ויאמר אלי מלאך הא-להים בחלום יעקב ואמר הנני ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתודים העולים על הצאן עקודים נקודים וברודים כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך. אנכי הא-ל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך"

האזכור של הביטויים "חלום", "מלאכי א-לוהים", "בית אל", "מצבה" ו"נדר", מצביעים בבירור על חלום הסולם של יעקב הבורח. כאשר המלאך מתגלה אליו, סוף גלותו של יעקב הגיעה. בא העת לחזור לארץ.

חלום קדם דיבור ישיר של הקב"ה בלי חלום.

21. בראשית ל"א, ג':

"ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך"

כפי שנראה בהמשך, התגלות הקשורה לשליחותו של יצחק היא ישירה, ואילו התגלות הקשורה לשליחותה של רבקה היא בדרך כלל לא ישירה, בחלום או על ידי מלאך.

האזכור הראשון של יציאת יעקב מבית לבן מציינת את נשי יעקב ובניו, ומדגישה את פדן ארם והחזרה ליצחק.

22. בראשית ל"א, י"ז-י"ח:

"ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים. וינהג את כל מקנהו ואת כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען"

תיאור זה קשור באופן ברור לשליחותו של יצחק, לקחת אשה מבנות לבן. אין בפסוקים אלו אף לא רמז של פחד או בריחה. יעקב פשוט לוקח את משפחתו וכל אשר רכש בפדן ארם, על מנת לחזור אל יצחק.

תיאור זה שונה, בצורה משמעותית, מהתיאור השני.

23. בראשית ל"א, כ"א:

"ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבור את הנהר וישם את פניו הר הגלעד"

עכשיו, הזמן בשל להשלים גם את שליחותו של יצחק.

28. בראשית ל"ה ט'-י':

"וירא א-להים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך אותו. ויאמר לו א-להים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל"

שוב יעקב נקרא ישראל. הפעם, במסגרת שליחותו של יצחק ונסיעתו אל ובחזרה מפדן ארם. בהתאם לשליחות זו, אשר עיקר מטרתה הייתה לקחת אשה ולגדל משפחה, הקדוש ברוך הוא מברך את יעקב.

29. בראשית ל"ה י"א-י"ב:

"ויאמר לו א-להים אני א-ל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציך יצאו. ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ"

גם כאן נקרא יעקב ישראל, ושוב הוא מציב מצבה ומושח אותה בשמן. הפעם הראשונה שקרא למקום בית אל, הייתה במסגרת הבריחה מעשיו, כאשר הקדוש ברוך הוא התגלה אליו בחלום בהבטחה של תמיכה והגנה. הפעם, באה ההתגלות באופן ישיר כסיוס למסעו להקים משפחה, לאחר שרוב ילדיו כבר נולדו.

יש להדגיש, שיעקב לא חזר אל יצחק אביו עד אחרי לידת בנימין.

30. בראשית ל"ה כ"ב-כ"ו:

"ויהיו בני יעקב שנים עשר... אלה בני יעקב אשר ילד לו בפדן ארם"

רק אז התקיימה שליחותו של יצחק, ששלח את יעקב לפדן ארם. רק אז יכול היה יעקב לחזור אל אביו ולהודיע לו "קיימתי שליחותך".

לדעת הרב יאיר קהאן, קריאה זו של סיפורי אבינו יעקב צריכה לגרום לנו להרהר במשמעות הגלות על פי העקרון של מעשה אבות סימן לבנים. כלומר, האם לאור הסתכלות זו יש לראות את הגלות לא רק כעונש, אלא גם כמסגרת בה עם ישראל אמור להתפתח? לפי זה ה"רכוש גדול" שעם ישראל קיבלו לאחר שיעבוד מצרים אינו רק מהבחינה הממונית, אלא שעצם השיעבוד היה חלק מתהליך ארוך וקשה, אך בונה ומפרה? הקריאה הכפולה שהצענו אינה נותנת תשובה חד משמעית לשאלה זו, אך היא מחייבת אותנו להסתכל על הגלות כדבר מה מורכב הרבה יותר.